

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
PIRMININKO PAVADUOTOJA – KOMISIJOS SEKRETORĖ
ELENA MASNEVAITĖ**

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPAINIJŲ FINANSAVIMO KONTROLĖS
SKYRIUS**

**PAŽYMA
DĖL 2016 M. GEGUŽĖS NR. 5 (109) ŽURNALO „VALSTYBĖ“ VIRŠELIO IR JAME
PUBLIKUOTO STRAIPSNIO „AR G. LANDSBERGIS TURI PLANĄ, KAIP ĮVEIKTI
NOMENKLATŪRĄ?“ PRIPAŽINIMO POLITINĖS PARTIJOS „TĖVYNĖS SĄJUNGA-
LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI“ PASLĖPTA POLITINE REKLAMA**

2016 m. liepos 11 d. Nr. 3-47 (1.2)
Vilnius

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) gavo skundus (2016 m. gegužės 26 d. reg. Nr. 1-639 (2.11S) ir 2016 m. gegužės 31 d. reg. Nr. 1-689(2.11S) dėl 2016 m. gegužės Nr. 5 (109) žurnalo „Valstybė“:

1) viršelyje paskelbto savarankiško 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos dalyvio¹, politinės partijos „Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai“ (toliau – TS-LKD) pirmininko Gabrieliaus Landsbergio fotomontažo;

2) publikuoto straipsnio „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ (54–59 p.).

Pirmajame skunde nurodoma: „2016 m. gegužės 5 d. Europos parlamento nario Gabrieliaus Landsbergio nuotrauka buvo publikuojama 2016 m. gegužės 5 d. Nr. 5 (109) leidinio „Valstybė“ viršelyje <http://www.valstybe.eu/>. Primename, kad Lietuvos Respublikos Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 1 punkte aiškiai nurodyta, kad draudžiama skleisti politinę reklamą pirmame periodinio leidinio puslapyje. Leidinio viršelis traktuojamas kaip pirmas leidinio puslapis. Iš to seka, kad G. Landsbergio reklamavimasis pirmame leidinio puslapyje negali būti pažymėtas kaip politinė reklama, kuriai taikomi Įstatyme nustatyti žymėjimo reikalavimai ir toks reklamavimasis yra griežtai draudžiamas. Be to, Gabrielius Landsbergis viešai deklaravo, o Vyriausioji rinkimų komisija 2016-05-06 sprendimu Nr. PK2-2016LRS-S160 jį registravo kaip kandidatą 2016 m. Seimo rinkimuose Centro-Žaliakalnio rinkimų apygardoje Nr. 13². <...>“

Antrajame skunde nurodoma: „2016 m. balandžio 7 d. Prezidentė Dalia Grybauskaitė pasirašė dekretą Nr. 1K-618 „Dėl eilinių Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų“, kuris įsigaliojo nuo

¹ Gabrielius Landsbergis 2016 m. gegužės 6 d. VRK narės Svetlanos Misevičienės sprendimu Nr. PK2-2016LRS-S160 buvo registruotas savarankišku politinės kampanijos dalyviu.

² Kalba netaisyta.

2016 m. balandžio 9 d. Šių metų gegužės mėnesio žurnalas „Valstybė“ Nr. 9 (109) išspausdino pokalbį su Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų lyderiu Gabrieliumi Landsbergiu, kuris <...> yra tikrai reklaminis, tačiau jis nėra pažymėtas kaip „Politinė reklama“ kaip to reikalauja įstatymas³.“

Skundų tyrimas buvo pavestas VRK pirmininko pavaduotojai – komisijos sekretorei Elenai Masnevaitei ir VRK sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriui.

VRK 2016 m. birželio 7 d. raštu Nr. 2-510 (2.11S) „Dėl 2016 m. gegužės Nr. 5 (109) žurnalo „Valstybė“ viršelio ir jame publikuoto straipsnio „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ kreipėsi į TS-LKD, prašydama pateikti tokią informaciją:

1. Kieno iniciatyva 2016 m. gegužės Nr. 5 (109) žurnalo „Valstybė“ viršelyje buvo publikuotas Gabrieliaus Landsbergio fotomontažas su atitinkamais prierašais bei kieno iniciatyva tame pačiame šio žurnalo numeryje buvo publikuotas straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą“?

2. Ar straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ buvo užsakytas bei kas jį užsakė?

3. Ar straipsnio turinys ir fotomontažas buvo su partija, partijos pirmininku ar kitais asmenimis derintas?

4. Ar TS-LKD buvo žinoma, kad planuojama 2016 m. gegužės Nr. 5 (109) žurnalo „Valstybė“ viršelyje skelbti Gabrieliaus Landsbergio fotomontažą su atitinkamais prierašais (atsižvelgiant į draudimą skleisti politinę reklamą pirmame periodinės spaudos puslapyje)?

5. Ar straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą“ buvo apmokėtas? Kiek už jį buvo sumokėta bei iš kokios banko sąskaitos (nurodant banko sąskaitos numerį) tuo atveju, jeigu jis buvo apmokėtas?

2016 m. birželio 15 d. VRK gavo TS-LKD atsakymą į minėtą paklausimą (2016 m. birželio 14 d. atsakymas Nr. 6; reg. Nr. 1-834(2.11S)), kuriame remiamasi Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 8 dalimi ir teigiama, kad Gabrieliaus Landsbergio fotomontažas su atitinkamais prierašais žurnalo „Valstybė“ viršelyje ir straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ jame buvo paskelbti paties žurnalo iniciatyva, apie ką redakcijos skiltyje nurodo žurnalo „Valstybė“ redaktorius Eduardas Eigirdas: „<...> tam, kad nervintųsi penktoji kolona, žurnalo viršelyje paskelbsiu Gabrieliaus Landsbergio nuotrauką – juk jiems vien nuo pavardės lūžta smegenys“.

Pažymima, kad nei Gabrieliaus Landsbergio fotomontažas, nei minėtas straipsnis nėra skleidžiami TS-LKD ir Gabrieliaus Landsbergio vardu, interesais ar lėšomis ir kad, kaip nurodoma

³ Kalba netaisyta.

pačiame leidinyje, jie skleidžiami žurnalo „Valstybė“ iniciatyva, todėl tai nėra politinė reklama. Atitinkamai jie ir neturėjo būti pažymėti kaip politinė reklama.

TS-LKD nurodo, kad jiems nėra žinoma, jog straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ būtų kieno nors užsakytas, ir kad TS-LKD jo neužsakė.

Atkreipiamas dėmesys į tai, jog straipsnio turinys ir fotomontažas su TS-LKD, jos pirmininku ar kitais asmenimis nebuvo derintas. Paaiškinama, kad žurnalas „Valstybė“ kreipėsi į europarlamentarą, TS-LKD pirmininką Gabrielių Landsbergį su prašymu pateikti atsakymus į užduotus klausimus. Remiamasi Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 7 dalimi, kurioje nustatyta, kad kitos įstaigos ir įmonės, taip pat politinės partijos, politinės organizacijos, profesinės sąjungos, asociacijos ir kitos organizacijos teikia viešosios informacijos rengėjams ir kitiems asmenims viešąją informaciją apie savo veiklą šių įstaigų, įmonių ar organizacijų įstatų (nuostatų) nustatyta tvarka; taip pat TS-LKD įstatų 5 punktu, kuriame įtvirtinta, jog TS-LKD tikslas – tęsti tautos telkimą ir stiprinti Lietuvoje krikščioniškosiomis vertybėmis grindžiamą demokratiją, puoselėti atvirą pilietinę visuomenę, modernią nepriklausomą demokratinę valstybę, ir 146 punktu, pagal kurį TS-LKD pirmininkas vadovauja partijai ir jai atstovauja, ir teigiama, jog atsižvelgiant į šias nuostatas Gabrielius Landsbergis, atstovaudamas TS-LKD, turėjo pareigą pateikti atsakymus į žurnalo „Valstybė“ suformuluotus klausimus.

Akcentuojama, kad TS-LKD nebuvo žinoma, jog žurnalo „Valstybė“ viršelyje planuojama skelbti Gabrieliaus Landsbergio fotomontažą su atitinkamais priedais, taip pat ir tai, jog straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ būtų kieno nors apmokėtas. TS-LKD už šio straipsnio paskelbimą žurnale „Valstybė“ nemokėjo.

VRK 2016 m. birželio 7 d. raštu Nr. 2-511(2.11S) „Dėl 2016 m. gegužės Nr. 5 (109) žurnalo „Valstybė“ viršelio ir jame publikuoto straipsnio „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ kreipėsi į žurnalo „Valstybė“ redakciją, prašydama pateikti tokią informaciją:

1. Kieno iniciatyva 2016 m. gegužės Nr. 5 (109) žurnalo „Valstybė“ viršelyje buvo paskelbtas Gabrieliaus Landsbergio fotomontažas su atitinkamais priedais bei kieno iniciatyva tame pačiame šio žurnalo numeryje buvo publikuotas straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą“?

2. Kodėl 2016 m. gegužės Nr. 5 (109) žurnalo „Valstybė“ viršelyje buvo skelbiamas Gabrieliaus Landsbergio fotomontažas su atitinkamais priedais (atsižvelgiant į draudimą skleisti politinę reklamą pirmame periodinės spaudos puslapyje)?

3. Ar žurnalas „Valstybė“ yra numatęs imti interviu ir iš kitų politinių partijų pirmininkų ir kandidatų į Lietuvos Respublikos Seimo narius (politinės kampanijos dalyvių⁴) bei skelbti panašaus

⁴ Gabrielius Landsbergis 2016 m. gegužės 6 d. VRK narės Svetlanos Misevičienės sprendimu Nr. PK2-2016LRS-S160 buvo registruotas savarankišku politinės kampanijos dalyviu

pubūdžio straipsnius apie kitus politinių partijų pirmininkus ir kandidatus į Lietuvos Respublikos Seimo narius (politinės kampanijos dalyvius)?

4. Ar straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ buvo užsakytas ir kas jį užsakė?

5. Ar straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ buvo apmokėtas, kiek už jį buvo sumokėta bei iš kokios banko sąskaitos (nurodant banko sąskaitos numerį)?

6. Ar buvo taikyti politinės reklamos įkainiai? Kiek straipsnio „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ paskelbimas žurnale „Valstybė“ būtų kainavęs vertinant politinės reklamos įkainiais tuo atveju, jeigu už jo paskelbimą nebuvo apmokėta?

7. Kodėl straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ nebuvo pažymėtas kaip politinė reklama? Kas už tai atsakingas?

Atsakymas gautas birželio 29 d. (2016 m. birželio 17 d. atsakymas; reg. Nr. 1-930(2.11S)). Kartu su atsakymu žurnalo „Valstybė“ redakcija VRK pateikė interneto portale www.delfi.lt 2016 m. birželio 8 d. paskelbtos Eglės Samoškaitės publikacijos „R. Karbauskis prabilo apie dugną ir didžiausią politinę klaidą“ tekstą⁵. Pažymėtina, kad tyrimą dėl šios publikacijos jau yra pradėjusi VRK 2016 m. birželio 9 d. posėdyje sudaryta darbo grupė, todėl šioje pažymoje dėl jos pasisakoma nebus.

Žurnalo „Valstybė“ redakcijos atsakyme į VRK paklausimą patvirtinama TS–LKD pateikta informacija, kad „<...> žurnalo viršelyje G. Landsbergio šaržas ir Publikacija skelbta redakcijos iniciatyva <...>“, o straipsnis nebuvo užsakytas ir apmokėtas. Nurodoma, jog šaržo skelbimo tikslas skaitytojams yra paaiškintas žurnalo 19 puslapyje, redakcijos skiltyje. Teigiama, kad žurnalo „Valstybė“ tikslai „<...> yra „kova“ su oligarchinėmis ir Rusijai palankiomis struktūromis ir galimai pasidavusiais politikais, išsiskynusia ir pozicijų valdžioje neužleidžiančia finansiškai pajėgia nomenklatūra <...>“ ir „<...> kad Lietuva taptų nepriklausoma vakarietiškų vertybių valstybe <...>“. Akcentuojama, kad žurnalas „Valstybė“ yra analitinis leidinys, kurio „<...> logotipo moto – „*Ekonomikas ir politika. Tendencijos ir perspektyvos*“, todėl akivaizdu, kad nerašyti apie aktualius politinius įvykius žurnalas negali, nes tai jo pagrindinės temos<...>“. „<...> Žurnalo redakcija ir autoriai, turėdami aiškią ir viešai deklaruojamą pro vakarietiškų pažiūrų poziciją, tokiu būdu realizuoja saviraiškos laisvę. <...>“

VRK paklausime suformuluotas klausimas dėl interviu su kitų politinių partijų pirmininkais ir kandidatais, žurnalo „Valstybė“ redakcijos nuomone, „<...> yra akivaizdus siekis cenzūruoti mūsų leidinį bei pasikėsinimas į saviraiškos laisvę <...>“. Į šį klausimą neatsakyta. VRK, vertindama paskleistą informaciją politinės reklamos kontekste, atsižvelgia į aplinkybių visumą. Interviu ciklas su rinkimuose dalyvaujančių partijų vadovais ar kandidatais, visų partijų programų

⁵ Žr. Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/r-karbauskis-prabilo-apie-dugna-ir-didziausia-politine-klaida.d?id=71473964>> (prisijungta 2016 m. liepos 3 d.).

analizė ir pan. gali būti vertinami kaip viešosios informacijos skleidėjų misija informuoti visuomenę ir nepripažinti politine reklama, jei užtikrinamas politinės kampanijos dalyvių lygiateisiškumas, skelbiama informacija nėra apmokėta ir pan.

Pažymima, kad politinės reklamos įkainiai nebuvo taikyti, nes straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ nėra politinė reklama. Nenurodoma, kiek jo paskelbimas būtų kainavęs politinės reklamos įkainiais, kurie yra pateikti VRK.

Atkreipiamas dėmesys į tai, kad „<...> publikacija nebuvo pažymėta kaip politinė reklama, nes jos tikslas yra ne raginimas balsuoti už G. Landsbergį, bet redakcijos siekis išsiaiškinti ir paskelbti skaitytojams, kaip šis jaunas ir jau nuo pat pradžių nepailstamai žiniasklaidos priemonių puolamas politikas ruošiasi įveikti nomenklatūrą, kuri jau senokai sumodeliavo rinkimų scenarijų. <...>“

Be kita ko, žurnalo „Valstybė“ redakcijos atsakyme į VRK paklausimą nurodoma, kad nors jai ir nėra žinoma, kas yra skundus VRK pateikę asmenys, tačiau, jos įsitikinimu, „<...> tai veikėjai, susiję su oligarchais, nomenklatūra, ar turintys labai artimus neva verslo ryšius su Rusija. <...>“

Taip pat, remiantis Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatomis bei Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo suformuota praktika administracinėse bylose, reikalaujama nuo skundų dėl žurnalo „Valstybė“ publikacijų tyrimo, dalyvavimo svarstyme priimant sprendimą ir sprendimo priėmimo nusišalinti visus politinių partijų ir politinių judėjimų į VRK paskirtus atstovus, t. y. Ireną Malinauskienę, Arną Neverauską, Donatą Laurinavičių, Roką Stabingį, Valdemar Urban, Algį Urboną ir Živilę Verbylaitę, nes jie gali turėti savų ir partinių interesų. Reikalaujama, kad nusišalintų ir VRK pirmininkas Zenonas Vaigauskas, nes jo veikla susilaukia nuolatinio žurnalistų ir žurnalo „Valstybė“ redakcijos dėmesio.

Įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje politinė reklama apibrėžiama kaip politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa. Pagal to paties įstatymo 16 straipsnio 6 dalies 2 punktą, politinės kampanijos laikotarpiu politinė reklama nelaikomi neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politikų, politinių partijų, kandidatų veiklą, informacija, kuria neraginama nedalyvauti referendume, balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą.

2016 m. gegužės Nr. 5 (109) žurnalo „Valstybė“ viršelyje publikuojamas politinės partijos „Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai“ pirmininko Gabrieliaus Landsbergio, vilkinčio

komiksų superherojaus Supermeno kostiumu, fotomontažas su užrašu „Superanūkas“. Apačioje spausdinamas priedas „Supersenelis sugriovė imperiją, liko išrauti jos šaknis“.

Pažymėtina, kad Supermenas populiariojoje kultūroje yra suprantamas kaip herojaus, visais įmanomais ir neįmanomais būdais kovojančio su blogiu, prototipas. Šiuo konkrečiu atveju yra daroma akivaizdi aliuzija į tai, kad tas blogis yra Tarybų Sąjungos liekamieji reiškiniai („Supersenelis sugriovė imperiją, liko išrauti jos šaknis“), kuriuos „Superanūkas“, t. y. herojus Gabrielius Landsbergis, ir turėtų išnaikinti.

Redakcijos skiltyje (19 psl.) nurodoma, kad Gabrieliaus Landsbergio fotomontažo skelbimo žurnalo „Valstybė“ viršelyje tikslas – „<...> kad nervintųsi penktoji kolona <...> – jiems juk vien nuo jo pavardės lūžta smegenys. Kaip sakė seni geri valstiečiai, dvėskite, rupūžės.“ „Penktąją koloną“ Lietuvoje šiuo metu paprastai vadinami asmenys, pritariantys Vladimiro Putino vykdomai politikai, arba kitaip – prorusiškai nusiteikę asmenys, įskaitant politikus.

Pažymėtina ir tai, kad nors žurnalo „Valstybė“ redakcijos atsakyme į VRK paklausimą Gabrieliaus Landsbergio fotomontažas įvardijamas šaržu, taip tarsi sumenkinant jo subjektą (**šaržas** [pranc. *charge* < *charger* – iškreipti], karikatūros rūšis – satyrinis arba humoristinis žmogaus portretas), redakcijos skiltyje kalbama apie tai, kad žurnalo viršelyje skelbiama Gabrieliaus Landsbergio nuotrauka.

Taigi akivaizdu, kad jokio menkinamojo efekto žurnalo „Valstybė“ redakcija, skelbdama Gabrieliaus Landsbergio fotomontažą žurnalo viršelyje, nesiekė. Kaip tik priešingai.

Vertėtų atkreipti dėmesį į tai, kad žurnalo „Valstybė“ viršelis, kuriame buvo paskelbtas Gabrieliaus Landsbergio fotomontažas, buvo „prieinamas“ netgi tiems, kurie neskaitė paties žurnalo, t. y. jis buvo viešai matomas jo pardavimo vietose – spaudos kioskų vitrinose, parduotuvių lentynose, žurnalo „Valstybė“ interneto svetainėje www.valstybe.eu ir pan. Be to, jame skleidžiama informacija asmenis pasiekdavo jiems netgi to nepageidaujant. Todėl ir TS–LKD, ir žurnalo „Valstybė“ redakcijos nurodytas argumentas, kad redakcijos skiltyje (19 psl.) buvo pateiktas paaiškinimas, kodėl Gabrieliaus Landsbergio fotomontažas buvo publikuojamas žurnalo viršelyje, objektyviai negali būti laikomas pakankamu, nes: 1) dalis asmenų neturėjo galimybės jo perskaityti; 2) dalis asmenų leidinių neskaito sistemiškai, o straipsnyje „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ nėra jokios nuorodos į redakcijos skiltį.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad straipsnio pavadinimas „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ yra viršelio tąsa tematinio požiūriu. Jame vartojamas terminas „nomenklatūra“, kuris Lietuvoje, jeigu vartojamas ne moksliniame ar techniniame kontekste, kasdienėje kalboje paprastai reiškia sovietinę arba partinę nomenklatūrą, kitaip – sovietinį arba partinį elitą.

Straipsnyje „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ pateikiamas interviu su Gabrieliumi Landsbergiu, kuriame jis ne tik pasisako apie tai, kodėl pats asmeniškai nusprendė pasukti į politiką, dalyvauti 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose, bet ir apie tai, kokia yra politinė partija „Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai“, kalba apie jos pasirengimą rinkimams, tai straipsnio skaitytojų gali būti suprasta kaip jos rinkimų programa, šios politinės partijos idėjos, tikslai ir pan.

Šiame straipsnyje yra tokio pobūdžio teiginių, kaip antai:

„Į politiką iš diplomatinės tarnybos nusprendžiau žengti ne dėl to, kad siekiau ramesnio ar patogesnio gyvenimo. Politiko kelią pasirinkau pamatęs, kokia sustabarėjusi yra Lietuvos valstybės tarnyba ir kaip mūsų valstybei trūksta intelektualios politinės lyderystės.“

„Deja, dabartiniais valdantiejiems strateginis planavimas, skaidrumas ir vakarietiška darbo kultūra tebėra tušti burtazodžiai. Apie tai jie turbūt girdėjo per mokymus kokiam nors kurortiniame miestelyje, bet, akivaizdu, nepritaikė kasdieninėje veikloje.“

„Su bendraminčių komanda ėmiau telkti naują vakarietiškai mąstančių žmonių kartą, norėjome atnaujinti žmonių pasitikėjimą partine sistema. Kadangi šioms idėjoms pritarė rinkėjai, kai patikėjo manimi rinkimuose į Europos Parlamentą, o vėliau – politiniai bendražygiai, kai palaikė mane partijos pirmininko rinkimuose, esu įsipareigojęs kurti modernią ir vakarietišką Lietuvą.“

„Sau neatleisčiau, jei būčiau nepriėmęs iššūkio Lietuvos politiką priartinti prie Vakarų. Mūsų giminėje valstybės interesai visada buvo svarbesni už asmeninius.“

„Bet yra priešingai – šiemet būsime kaip niekada stiprūs. Rinkimuose dalyvausime su naujomis idėjomis ir naujais žmonėmis. Greta patyrusių partijos senbuvų, tokių kaip Irena Degutienė, Andrius Kubilius, Rasa Juknevičienė ar Dainius Kreivys, prie komandos prisijungė daug naujų žmonių. Į mūsų gretas stojo tiek Jūsų paminėti žmonės, tiek ir daugybė kitų savo sričių profesionalų: visuomenininkas ir verslininkas Tadas Langaitis, politologas Laurynas Kasčiūnas, buvusi europarlamentarė Radvilė Morkūnaitė, redaktorius Andrius Navickas, visuomenininkas Vytautas Kernagis ir kt. <...> Tikiu, kad su tokių profesionalų komanda galėsime atnešti kokybinių pokyčių į Lietuvą.“

„Natūralu, kad siekiant pokyčių sulaukiama pasipriešinimo. Ypač kai kalbame ne tik apie permainas vidaus politikoje, bet ir apie mūsų aiškias bei tvirtas geopolitines nuostatas tiek santykiuose su Rusija, tiek stabdant nesaugios Astravo atominės elektrinės statybą, tiek stiprinant šalies gynybą, kur susikertame su ypač galingų jėgų ginamais interesais ir už Lietuvos ribų. Būti taikiniu nebijome, kaip politinė bendruomenė esame užsigrūdinę. Atkuriant Lietuvos nepriklausomybę, įveikiant ekonominę krizę ar kaunantis su „Gazprom“ už Lietuvos energetinę nepriklausomybę – visur tapdavome taikiniu. Manau, todėl esame stiprūs ir pranašesni už kitas

partijas – esame patikrinti laiko, nesivaikome populizmo ir sunkiose situacijose nepalūžtame. Tai mūsų strateginis pranašumas.“

„<...> mūsų tikslas – 40–45 mandatai būsimame Seime. Norime Lietuvai atkovoti prarastus ketverius galimybių metus.“

„Labai ilgai ir nuosekliai dirbome, parengėme ambicingą, tačiau įgyvendinimą ekonomikos planą. Įgyvendinus su ekonomikos ir finansų ekspertais parengtą planą, iki 2021 m. verslas sukurtų iki 147 tūkst. naujų darbo vietų, o vidutinis mėnesinis darbo užmokestis, neatskaičius mokesčių, Lietuvoje galėtų pasiekti 1 250 eurų. Kad visa tai taptų tikrove, per ateinančius ketverius metus sutelksime ir į perspektyviausias bei greičiausiai augančias ūkio sritis nukreipsime 6,88 mlrd. eurų investicijų.“

„Tikiu geru mūsų rezultatu, nes manau, kad pažangą ir lyderystę pirmiausia nulemia geros idėjos ir stipri politinė valia.“

„Todėl parengėme ne tik aiškų ir ambicingą ekonomikos planą, bet ir konkrečių pasiūlymų, kaip pasiekti kitus Lietuvos žmonėms svarbius tikslus. Šiandien jau turime atsakymus, kaip užtikrinti aukščiausios kokybės švietimą kiekvienam jo siekiančiam, kaip realiai, be tuščio moralizavimo, padėti šeimoms, kaip pasiūlyti skaidrias ir kokybiškas sveikatos paslaugas. Be abejo, mūsų turima kompetencija tradicinėse srityse, tokiose kaip gynyba, užsienio politika ir energetika, taip pat niekur nedingo.“

„Esame partija, sugebanti suderinti iš Nepriklausomybės Sąjūdžio ateinantį idealizmą ir tvirtą valstybingumo stuburą, solidžią valstybės valdymo ir būtinų pertvarkų patirtį. Esame įsipareigoję kurti išsilavinusią, vakarietišką ir klestinčią Lietuvą. Atsinaujiname, subūrėme profesionalią komandą, kuri savo stiprumą yra įrodžiusi politinėse kovose su mums priešišku interesų grupėmis (nuo „Gazprom“ iki „Rubikono“). Esame sukaupę žinių ir patirties, kaip kurti modernią ekonomiką iki XXI a. iššūkius atitinkančią švietimo sistemą.“

„Dažnai lietuviai keldavo klausimą, kada pasivysime Estiją. Tačiau per pastaruosius ketverius metus Lietuva ne tik nepasivijo Estijos, bet pagal dalį rodiklių (vidutinį atlyginimą, pensijų dydį, sveikatos apsaugą ar švietimą) mus pradėjo lenkti net Latvija. Nebeturime laiko trypčioti vietoje ir prarasti dar ketverius metus. Pažiūrėkime į Estijos ministro pirmininko Taavi Rõivaso ir jo ministrų kabineto amžių ir suprasime, kad jaunas amžius, geros žinios ir vakarietiška patirtis – labai stiprus derinys. Sovietinės patirties neturėjimas, šiuolaikiškos idėjos ir politinė valia jas įgyvendinti yra tik pranašumai, o ne, kaip bandoma sakyti, trūkumai. Reikia paklausti, ar tikrai išsilavinęs, sąžiningas, vakarietiškai mąstantis ir savo Tėvynę mylintis žmogus Lietuvoje šiandien turi užtektinai jam atstovaujančių politikų.“

„<...> jei tu politikas, tai nereiškia, kad vaikų nematai (ar gali pasiteisinti, kad nematai) – privalai, būti toks tėvas, koks buvai iki politikos. Politika – įsipareigojimas Lietuvai, tėvystė – įsipareigojimas savo šeimai ir vaikams. Abu svarbūs vienodai ir apleisti niekada neatleidžia.“

Straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ pradedamas tokia įžanga: „<...> vos tik pasibaigus 2012 m. Seimo rinkimams stambiojo kapitalo, ypač susijusio su Rusija, grupės su dalimi kairiųjų nomenklatūros pradėjo modeliuoti pergalę ir 2016 m. Seimo rinkimuose. Būtent dėl šios priežasties puolimas prieš Andrių Kubilių ir kaltinimai dėl Suskystintų gamtinių dujų terminalo bei mokesčių – beje, ir kairieji ir populistai su tuo sau sėkmingai gyvena – tęsėsi iki pat jam pasitraukiant iš partijos lyderio posto. O kai tik jis padarė ir partijos lyderiu tapo jaunasis Gabrieliūs Landsbergis, iš karto prasidėjo anūko etiketės klijavimo projektas, savo intensyvumu jis priminė nuo Kremliaus ir nomenklatūros priklausančios žiniasklaidos legendinį darbą G. Landsbergio seneliui lipdant kolūkio griovėjo etiketę.“

Taigi aptariamame straipsnyje Gabrieliūs Landsbergis pristatomas kaip progresyvus, veržlus, provakarietiškas (ir vertybine prasme, ir turimos dalykinės patirties požiūriu), naujos kartos politikas, visiškai atsiribojantis nuo bet kokių tiesioginių ar netiesioginių sovietizmo įtakos ar palikimo bei netoleruojantis jų apraiškų, mažo to, gebantis išlaikyti pusiausvyrą tarp šeimos ir profesinio užimtumo, o tai turėtų liudyti apie asmenybės brandą bei polinkio į kraštutinumus nebuvimą.

Straipsnyje „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ taip pat tiesiogiai įvardijami kiti asmenys, TS-LKD numatomi kelti kandidatais 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose, kaip antai: Ingrida Šimonytė, Žygimantas Pavilionis, Irena Degutienė, Andrius Kubilius, Rasa Juknevičienė, Dainius Kreivys, Tadas Langaitis, Laurynas Kasčiūnas, Radvilė Morkūnaitė, Andrius Navickas, Vytautas Kernagis⁶, o TS-LKD pristatoma kaip politinė partija, Lietuvos valstybei sunkiomis situacijomis nesikračiusi politinės atsakomybės bei atitinkamai lyderės pozicijų ir priimdavusi strategiškai svarbius ir perspektyvoje pasiteisinusius sprendimus (Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas, ekonomikos krizės suvaldymas, kova su „Gazprom“ dėl energetinės nepriklausomybės).

Be kita ko, straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ iliustruotas dviem didelio formato fotonuotraukomis: vienoje iš jų Gabrieliūs Landsbergis su visa šeima, kitoje – su žmona Austėja Landsbergiene, dalyvaujantys renginyje prie Lietuvos Respublikos Seimo rūmų, jame pateikiama trumpa Gabrieliaus Landsbergio biografija, kai kurios Gabrieliaus Landsbergio citatos grafiškai išskirtos.

Iš to, kas pirmiau išdėstyta, akivaizdu, kad ir 2016 m. gegužės Nr. 5 (109) žurnalo „Valstybė“ viršelyje, ir jame publikuotame straipsnyje „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ skleista informacija laikytina politine reklama. Straipsniui netaikytina Įstatymo 16 straipsnio 6 dalies 2 punkto išimtis dėl neatlygintinai skleidžiamų įprastinio pobūdžio informacinių

⁶ Žr. Mūsų kandidatai // prieiga per internetą: <<http://tsajunga.lt/rinkimai/kandidatai/>> (prisijungta 2016 m. birželio 19 d.); Pretendentai į kandidatus daugiamandatėje apygardoje // prieiga per internetą <<http://tsajunga.lt/wp-content/uploads/2014/04/Pretendentai-į-kandidatus-daugiamandatėje-apygardoje-3.pdf>> (prisijungta 2016 m. birželio 19 d.).

pranešimų apie valstybės politiką, politinių partijų, kandidatų veiklą, nes jame pateikiamos partijos ir jos pirmininko idėjos, siekiai, vertybės.

Žurnalo „Valstybė“ redakcija nepateikė jokių įrodymų, taip pat nepavyko surinkti jokių duomenų, kurie patvirtintų, kad žurnalo „Valstybė“ redakcija siektų sudaryti sąlygas prisistatyti visoms 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose dalyvaujančioms politinėms partijoms, taip siekdama informuoti rinkėjus. Nebuvo nustatyta ir to, kad būtų buvusi atliekama ar kad bus atliekama skirtingų politinių partijų rinkimų programų analizė (gretinant skirtingų politinių partijų rinkimų programas, aptariant jų programines nuostatas tais pačiais klausimais, vertinant jų praktinį įgyvendinimą, kurioms rinkėjų grupėms jos yra palankios ir pan.). Išskirtinių sąlygų sudarymas vienai partijai, jos ir jos vadovo propagavimas, partijos vertybių, programos nuostatų pristatymas laikytinas politine reklama.

Vertinant TS-LKD argumentą, kad tokio pobūdžio informaciją Gabrieliūs Landsbergis, kaip Europos Parlamento narys ir politinės partijos pirmininkas, privalėjo pateikti pagal Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 7 dalį ir kitus teisės aktus, pažymėtina, jog Visuomenės informavimo įstatymas įpareigoja politines partijas teikti viešąją informaciją apie savo veiklą, o jų nuostatai (įstatai) gali tik apibrėžti tokios informacijos teikimo tvarką, o ne detalizuoti, kokia konkrečiai informacija gali būti teikiama. Be to, šios Visuomenės informavimo įstatymo nuostatos pagrindu teiktina faktinė informacija apie politinės partijos veiklą, kuri gali būti skelbiama viešai, įvairūs dokumentai, jų kopijos, t. y. tokie duomenys, kurie gali būti patikrinti remiantis objektyviosios tikrovės kriterijais, o ne informacija, kuria propaguojami konkretus politikas, politinė partija, jų idėjos, tikslai, rinkimų programa ir pan. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Gabrieliūs Landsbergis nepateikė jokios informacijos apie savo veiklą Europos Parlamente, nors, anot TS-LKD, tuo metu, kai į jį buvo kreiptasi, jis dar buvo Europos Parlamento narys. Galiausiai pagal TS-LKD įstatus informacijos apie TS-LKD veiklą sklaidą visuomenėje užtikrina ne šios politinės partijos pirmininkas, o jos sekretoriatas (170.14 p.). Partija ar jos pirmininkas, teikdamas informaciją apie partijos ar savo, kaip Europos Parlamento nario, veiklą politinės kampanijos metu ar artėjant politinei kampanijai, turi veikti apdairiai ir vengti informacijos, turinčios politinės reklamos požymių.

Įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad politinės kampanijos laikotarpiu politinė reklama turi būti teisės aktų nustatyta tvarka pažymėta nurodant lėšų šaltinį ir aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos. Reikalavimus politinės reklamos žymėjimui nustato VRK 2010 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Nr. Sp-58 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) patvirtintas Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašas. Aprašo 13 punkte *inter alia* nustatyta, kad kiekviename spausdintos politinės reklamos skelbimo ar publikacijos puslapyje (periodinėje spaudoje), nepriklausomai nuo jų platinimo būdo ir vietos, turi būti nurodyta (nurodomos tik nagrinėjamam atvejui aktualios nuostatos):

- 1) užrašas „Politinė reklama“ arba „Rinkimų agitacija“;
- 2) užrašas, nurodantis apmokėjimo šaltinį;
- 3) politinės reklamos užsakymo numeris.

Politinė reklama, politinės kampanijos laikotarpiu nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, laikoma paslėpta politinė reklama ir yra draudžiama, o už jos skleidimą taikoma teisės aktų nustatyta atsakomybė.

2016 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2016 m. balandžio 9 d., apie jos pradžią buvo žinoma nuo 2016 m. balandžio 7 d., kai Lietuvos Respublikos Prezidentas išleido dekretą dėl Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų datos⁷. Nuo politinės kampanijos pradžios, t. y. 2016 m. balandžio 9 d. visa politinė reklama turi būti žymima.

Straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ teisės aktų nustatyta tvarka nebuvo pažymėtas.

Įstatymo 16 straipsnyje nurodyta, kad draudžiama skleisti politinę reklamą pirmame periodinio spaudos leidinio puslapyje (1 dalies 1 punktas), taip pat draudžiama skleisti politinę reklamą politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai, išskyrus diskusijų laidas (2 dalies 1 punktas).

Pagal Įstatymo 14 straipsnio 1 dalį, prasidėjus politinei kampanijai visos išlaidos, skirtos politinei kampanijai finansuoti, gali būti apmokamos tik iš politinės kampanijos sąskaitoje esančių lėšų. Įstatymo 17 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad visos politinės kampanijos politinės kampanijos pajamos, išlaidos ar prisiimti finansiniai įsipareigojimai registruojami politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraštyje, o 7 dalyje nustatyta, kad politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje nurodomos visos politinės kampanijos pajamos ir išlaidos bei prisiimti įsipareigojimai (pagal išlaidų grupes).

Žurnalo „Valstybė“ redakcijos buvo klausta, ar buvo taikyti politinės reklamos įkainiai, jei ne, kiek kiekvieno straipsnio skelbimas būtų kainavęs politinės reklamos įkainiais. Kaip minėta, į VRK paklausimą atsakyta nebuvo.

Paskelbtos politinės reklamos kaina nustatoma pagal politinei reklamai taikytinus įkainius, nes Įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad politinės kampanijos laikotarpiu viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai politinę reklamą gali skleisti tik pagal visiems politinės kampanijos dalyviams vienodus įkainius ir sąlygas, pateiktus VRK.

Žurnalas „Valstybė“ VRK yra pateikęs politinės reklamos įkainį nuo 1 349,19 Eur iki 2 023,79 Eur. Sąlygose, kurios pateiktos iki euro įvedimo, kainos nurodytos litais: „Vidiniai puslapiai; Minimali apimtis vienas (1) psl; Įkainio dydis priklauso nuo apimties ir vietos žurnale: I žurnalo dalyje (2–20 psl.) – nuo 5 500 iki 5 775 plius PVM II žurnalo dalyje (21–40 psl.) – nuo

⁷ Lietuvos Respublikos Prezidento 2016 m. balandžio 7 d. dekretas Nr. 1K-618 „Dėl eilinių Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų“ // TAR, Nr. 2016-08266.

5 000 iki 5 499 plus PVM. III žurnalo dalyje (41–70 psl.) – nuo 4 400 iki 4 999 plus PVM. IV žurnalo dalyje (nuo 71 psl.) – nuo 3 850 iki 4 399 plus PVM“.

Straipsnis „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ paskelbtas 54–59 puslapiuose, taigi jam taikytinas III žurnalo dalies įkainis – 3 850 iki 4 399 Lt plus PVM. Kaina priklauso nuo apimties, todėl taikytinas mažiausias deklaruotas įkainis, tai yra 3 850 Lt plus PVM, arba 1 349,19 Eur (įskaitant PVM). Straipsnis sudaro 4 pilnus puslapius ir 2 puslapius po puse, taigi iš viso 5 puslapius. Bendra jo paskelbimo kaina politinės reklamos įkainiais 6 745,95 Eur.

Politinės reklamos kainos viršelyje įkainis nedeklaruotas, todėl taikytinas didžiausias deklaruotas įkainis – 2 023,79 Eur (įskaitant PVM).

Bendra viršelio ir straipsnio kaina politinės reklamos įkainiais – 8 769,74 Eur.

Siekiant užtikrinti politinės kampanijos dalyvių lygiateisiškumą, viršelio ir straipsnio paskelbimo išlaidos politinės reklamos įkainiais (8 769,74 Eur) laikytinos į TS-LKD politinės kampanijos išlaidomis. Šią sumą VRK turėtų įtraukti į TS-LKD politinės kampanijos finansavimo ataskaitą ir finansinės apskaitos žiniaraštį.

Atsižvelgiant į tai, kas pirmiau išdėstyta, siūloma:

1. Pripažinti politinės partijos „Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai“ paslėpta politine reklama 2016 m. gegužės Nr. 5 (109) žurnalo „Valstybė“:

1.1. viršelį, kuriame paskelbtas Gabrieliaus Landsbergio fotomontažas;

1.2. straipsnį „Ar G. Landsbergis turi planą, kaip įveikti nomenklatūrą?“ (54–59 psl.).

2. Pavesti Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos sekretoriato Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriui papildyti politinės partijos „Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai“ 2016 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos finansavimo ataskaitą ir finansinės apskaitos žiniaraštį, nurodant pažymos 1.1–1.2 papunkčiuose įvardytų fotomontažo ir straipsnio paskelbimo patirtinas išlaidas, jeigu jiems paskelbti būtų taikomi politinės reklamos įkainiai (8 769,74 Eur).

3. Pripažinti, kad žurnalo „Valstybė“ redakcija, paskelbdama politinę reklamą pirmame periodinio spaudos leidinio puslapyje, pažeidė Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 1 punktą.

4. Spręsti klausimą dėl administracinės atsakomybės taikymo inicijavimo žurnalo „Valstybė“ atsakingiems asmenims dėl politinės reklamos skleidimo reikalavimų nesilaikymo.

Pirmininko pavaduotoja–komisijos sekretorė

Elena Masnevaitė

Skyriaus vedėja

Lina Petronienė